

Весна С. Трифуновић

Универзитет у Крагујевцу

Факултет педагошких наука

Катедра за друштвено-хуманистичке науке

УДК 316.356.2:37.013.42(082)(049.32)

316.624(082)(049.32)

Примљен: 12. фебруар 2021.

Прихваћен: 23. април 2021.

ПОРОДИЦА И СВЕТ ПУН ИЗАЗОВА

(Породица и савремено друштво – изазови и перспективе, зборник радова, Небојша Мацановић (ур), Центар модерних знања, Бањалука – Ресурсни центар за специјалну едукацију, Београд, 2020, 634 стр.)

Расправе теоријске о породици, подстакнуте бројним променама њене структуре и функција, постају све присутније у јавном простору. Комплексност друштвених промена и „брзина” којом се одвијају изазивају читав низ динамичких процеса који мењају организацију живота у различитим подручјима друштва, као и унутар различитих група. Породица, као примарна група, у новонастајућем свету пуном изазова, изложена бројним утицајима из спољне средине (економским, социјалним, правним, културним, медицинским итд.), који умногоме мењају њену природу, присиљена је да се прилагођава тзв. ванпородичним захтевима.

Друштвени утицаји мењају, поред структуре и улоге породице, социјалне односе међу члановима породице (између супружника, између родитеља и деце); мењају се породичне вредности, долази до дерегулације ауторитета, као и до све присутнијег надзора и контроле саме породице од стране друштва. Вртлог тих промена изазива и читав низ процеса унутар породице који се могу означити као друштвене девијације, тј. одступање од оних видова понашања које дато друштво на одређеном степену развоја сматра прихватљивим. Поремећена структура и поремећени односи у породици представљају њену тамну страну и доводе до потребе да спољни регулатор интервенише и кодификује нова правила породичног живота. Та друштвена интервенција, својим обимом и интензитетом, често нарушава саму природу породичног живота и доводи до запитаности да ли ће изазови и перспективе новог-друштва-у-настајању омогућити породици да опстане или ће је прогласити реликтом прошлости?

Центар модерних знања у Бањалуци, као иницијатор и организатор међународних научних конференција под називом „Друштвене девијације”, настоји да широј јавности представи одговоре на бројна питања која са-

временост поставља. Прошлогодишња, пета по реду конференција, на тему „Породица и савремено друштво – изазови и перспективе”, одржана је 18. и 19. септембра у Бањалуци. Тема конференције је актуелна и представља својеврсни „одговор” на реалне и бројне тешкоће и проблеме са којима се породица данас суочава у настојању да испуни своје функције и улоге. Такво настојање породице је, међутим, у условима промена које се одвијају великом брзином у свим подручјима друштва, доведено у питање.

Круна конференције је публиковани зборник радова. У раду конференције учествовали су аутори из седам земаља, представљајући укупно 64 рада, који су нашли своје место у Зборнику, чији су суиздавачи Центар модерних знања (Бањалука) и Ресурсни центар за специјалну едукацију (Београд).

У *Предговору* уредници Зборника истичу да је било пријављено више од 100 научних радова аутора из Босне и Херцеговине, Србије, Русије, Хрватске, Словеније, Македоније, Црне Горе и Мађарске, а неке од представљених тема су: *Родитељство у адолесценцији – како васпитавам своје дијете?*, *Цјеложивотно образовање и учење као фактор васпитног оснаживања породице*, *Улога квалитетне обитељских интеракција на понашања дјеце у вршњачком насиљу*, *Млади у Босни и Херцеговини о браку и алтернативним облицима партнерства*, *Дјеца и медији*, *Разликују ли се васпитни стилови родитеља дјеце која играју игре на срећу и која не играју?*, *Улога баке и дједа у обитељи: мишљења и стилови мајки*, *Комуникација у породици тлуве и на тлуве дјеце*, *Структура и социоекономска обликења породица малолетних преступника*, *Декаденија друштвених и породичних односа на примеру трагичке драме с краја XIX и почетка XX вијека* итд.

„Проблеми са којима се савремена породица суочава и на почетку XXI вијека су и даље сиромаштво, незапосленост, насиље, међугенерациско размимилажење, недостатак љубави и разумијевања, лоша социјална и здравствена заштита, смањење чланова домаћинства, исељавање, миграције и други социјални и економски утицаји који свакодневно угрожавају функционалност породице. Управо изазови који су стављени пред савремену породицу почетком XXI вијека подстакли су нас да се бавимо овом захтјевном темом”, истакао је проф. др Небојша Мачановић, председник Центра модерних знања и главни уредник Зборника.

Постојеће промене и савремени концепти породичног живота, али и савремени демографски трендови захтевају продубљену анализу, коју може да обезбеди само интердисциплинарни научни приступ, а све у циљу размивања последица различитих утицаја којима је породица изложена, као и креирања одговарајућих развојних политика усмерених на њено очување. Економски, политички, социјални и други проблеми с којима се друштво суочава одражавају се и на структуру и функционалност породице – породица је изложена променама које доводе до кризе унутар ње, али и до кризе односа са друштвом које се све више испољава у улози њеног контролора.

Објављени радови су резултат проучавања и истраживања породице од стране аутора који долазе из различитих научних дисциплина, социолошких, правних, педагошких и других, што је пружило прилику да се обједине посебна, мозаична знања о породици у једну свеобухватну слику о њој што, иначе, омогућава интердисциплинарни приступ. Радови заступљени у Зборнику, поред теоријских утемељења, пружају и читав низ ефикасних решења која имају практичну примену и могу да унапреде квалитет живота у породици, али и да подстакну „нови дијалог” између породице и друштва који би истински омогућио системску подршку породици. Објављени Зборник представља значајан допринос разумевању „породичне проблематике” и, с друге стране, потврђује истраживачки и научни легитимитет Центра модерних знања из Бањалуке.

У садашњости, према М. Ђурковићу (2019), постоје озбиљна упозорења да је европски цивилизацијски оквир усмерен ка трансформацији породице, а да актери који владају тим оквиром „опсесивно настоје да смање и диверсификују становништво” – такве околности захтевају да се, прво, утврди извор проблема, а затим „да се боримо да макар остане јасна свест о томе шта смо у овим временима бранили”. Приређени зборник, *Породица и савремено друштво – изазови и њихови одговори*, на трагу његове мисли, представља допринос у том *рађу за породицу*.